

STORTINGET

Representantforslag 164 S

(2023–2024)

fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Sivert Bjørnstad, Erlend Wiborg
og Christian Tybring-Gjedde

Dokument 8:164 S (2023–2024)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Sivert Bjørnstad, Erlend Wiborg og Christian Tybring-Gjedde om å ivareta nasjonal sikkerhet på den norske handelsflåten

Til Stortinget

Bakgrunn

Alle som skal tjenestegjøre som kaptein på skip som er registrert i Norsk internasjonalt skipsregister (NIS), må ha gjennomført kurs på godkjent kurscenter i Norge eller i utlandet. Hvis søker skal være kaptein på norsk skip og er statsborger fra et land utenfor EØS, må det også søkes om dispensasjon fra nasjonalitetskravet. Det er bare Sjøfartsdirektoratet som kan utstede slik midlertidig dispensasjon.

I Aftenposten 28. mai 2024 kunne man lese at tall fra Sjøfartsdirektoratet viste at det ble gitt dispensasjon til 112 russiske kapteiner for å føre norske skip i perioden 1. januar 2023 til 16. mai 2024. Det ble også gitt dispensasjon til 20 kinesiske kapteiner.

Om lag en fjerdedel av tillatelsene for kapteiner i NIS-registeret gis til utenlandske kapteiner. Blant de utenlandske kapteinene er russere den største gruppen. Dette er dispensasjoner som er gitt mens Russlands angrepskrig mot Ukraina har pågått. I lys av den geopolitiske situasjonen, der Russland driver storkrig mot Ukraina, og Norge ikke har noe sikkerhetspolitisk samarbeid med Russland, vil omfanget av dispensasjoner til russiske kapteiner på norske skip åpne for spørsmål rundt de sikkerhetspolitiske vurderingene.

Norsk handelsflåte er sentral for norsk verdiskaping, og historisk har den også hatt stor betydning under to verdenskriger. Under andre verdenskrig samlet norske skip seg mot de nazistiske okkupantene, og undertegnet en lojalitetserklæring til den norske regjeringen i London. Russland driver en pågående angrepskrig mot Ukraina, der Norge i stort omfang har støttet Ukraina med våpen og krigsmateriell. Politiets sikkerhetstjeneste (PST) har i sin trusselvurdering for 2024 vurdert at Russland kan se seg tjent med å gjennomføre fysiske eller digitale sabotasjehandling mot norske mål. PST har også vurdert at personer med familiær eller annen nær tilknytning til Russland vil være særlig sårbare for rekrutteringsforsøk fra russisk etterretning. For å følge opp trusselvurderingene er det helt naturlig at det innføres sikkerhetsrutiner for russiske kapteiner og mannskap på norske skip i den norske handelsflåten.

NRK har tidligere avdekket at minst 50 russiske skip i ti år har hatt mulighet til å samle informasjon i det skjulte. PST har også slått fast at russiske fartøy er blitt brukt, og vil bli brukt, til spionasje i norske havner og fjorder. Mens russiske fartøy har begrensninger på hvilke havner de kan legge til i Norge, finnes ikke disse begrensningene på norske skip med russisk mannskap. Sjøkrigsskolen har tidligere påpekt at det på flere skip stort sett kun er russisk mannskap. Konsekvensen er at skip som i praksis er styrt av russisk kaptein og mannskap, behandles på samme måte som et skip med norsk mannskap, og har dermed tilgang til kritisk infrastruktur som havnen på Mongstad, mens russiske skip ikke har det.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

1. Stortinget ber regjeringen stanse muligheten til å gi dispensasjon fra nasjonalitetskravet for kapteiner på skip i NIS-registeret fra land som utgjør en sikkerhetsrisiko for Norge.
2. Stortinget ber regjeringen gjennomgå alle tillatelser og ordninger for personer fra land som utgjør en sikkerhetsrisiko for Norge, i alle sektorer, med mål om å tette sårbarheter.

29. mai 2024

Sylvi Listhaug

Sivert Bjørnstad

Erlend Wiborg

Christian Tybring-Gjedde